

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ โดยอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับผู้บริหารมืออาชีพ
 - 1.1 ความหมายของผู้บริหารมืออาชีพ
 - 1.2 ความสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ
 - 1.3 คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่พึงประสงค์
2. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา
3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 - 3.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 3.2 ที่ตั้งและอาณาเขต
 - 3.3 ทิศทางการจัดการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับผู้บริหารมืออาชีพ

การบริหารงานในหน่วยงาน หรือองค์กรใด ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องอาศัยผู้นำ คือ ผู้บริหาร หรือนักบริหาร ซึ่งการบริหารหรือนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารต้องมีความเป็นมืออาชีพอาจเรียกว่า นักบริหารมืออาชีพ ในสถานศึกษานั้น

ผู้ที่กำกับดูแลบริหารงานต่าง ๆ เรียกว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ประสบความสำเร็จ นำพาการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เป็นที่ยอมรับของสังคมต้องมีคุณลักษณะมืออาชีพ หรือเรียกว่าผู้บริหารมืออาชีพเช่นกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ จากนักวิชาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารมืออาชีพตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้บริหารมืออาชีพ

ผู้บริหารมืออาชีพเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา การบริหารจะดำเนินไปได้ ด้วยดีบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการของ ผู้บริหาร นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของผู้บริหาร ไว้ดังนี้

ถวิล อรัญเวศ (2544, หน้า 17-19) ได้กล่าวถึงนักบริหารมืออาชีพว่าเป็นมืออาชีพในการบริหารจริง เช่น มีประวัติผลงาน และการบริหารหน้าอย่างโดดเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนได้รับการยอมรับทั้งระดับหน่วยงาน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือแม้กระทั่งระดับประเทศ

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2546, หน้า 126) กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพหมายถึง ผู้บริหารที่สามารถพิสูจน์ตัวเองได้ว่าเป็นผู้มีความรอบรู้มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีความชำนาญ และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมืออาชีพควรมีจิตใจของการเป็นนักต่อสู้ในสายเลือดเห็นโอกาสแห่งความสำเร็จอยู่เสมอ โดยจะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการปรโอกาสให้เป็นความสำเร็จ ไม่ใช่เป็นเรื่องสุคติวิสัยที่จะกระทำได้ ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นทำงานอย่างคนรักงานสูงงานและทำงานอย่างผู้มีความมั่นใจในงานและมั่นใจในตนเองว่าสามารถยืนหยัดอยู่ภายใต้วิกฤติการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างมีสติ มีความมั่นคงทางจิตใจและควรมียุทธวิธีในการบริหารตนเองให้ได้ชัยชนะเหนือคู่แข่ง

หวน พินธุพันธ์ (2549, หน้า 17) กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่พยายามทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์การ ด้วยเหตุผลและหลักการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยประยูกต์หรือแนวทางต่าง ๆ อย่างผสมกลมกลืนกันแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ

ชนาภัทร เกิดประกอบ (2552, หน้า 13) ผู้บริหารมืออาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่มีความสามารถ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบาย และวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

โดยการใช้ศิลปะหรือยุทธศิลป์ควบคู่กับยุทธศาสตร์ หรือหลักการต่าง ๆ ในการบริหารงาน
 อย่างเป็นแบบอย่างและต้นแบบที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษา และองค์กรอื่น ๆ ต่อไปได้

ไชยา ภาวะบุตร (2554, หน้า 6) ผู้ที่มีความสามารถและมีประสบการณ์
 สูงในงานที่ทำและดำเนินงานทุกครั้งให้บรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด
 ความเป็นมืออาชีพจะต้องมีพื้นฐานความรู้ที่แข็งแกร่ง รู้จริง รู้ลึกในเรื่องที่ปฏิบัติ รู้ลึกใน
 เรื่องที่ปฏิบัติ คือ การรู้หลักการรู้เหตุผล รู้หลักวิชาของเรื่องที่จะปฏิบัติอย่างรอบด้าน
 อีกทั้งยังประยุกต์ความรู้ให้เข้ากับทุกสถานการณ์ ตลอดจนมีความสามารถในการประสาน
 สัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ได้ เป็นผู้ที่มีเทคนิคในการสื่อสารเพื่อให้เกิด
 ความเข้าใจตรงกัน และเป็นผู้ที่มีความพยายามและอดทน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตาม
 เป้าหมายสูงสุด

ฮอย และมิสเกล (Hoy, Miskel, 2003, p. 144) กล่าวว่า ผู้บริหาร
 มืออาชีพ หมายถึง ลักษณะความสามารถเฉพาะที่เกิดจากการอบรมในระยะที่ยาวนาน
 เป็นไปตามปทัสฐานที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์โดยการคำนึงถึงส่วนรวม องค์กรรวมของ
 หน่วยงานรวมถึงการให้บริการที่เป็นส่วนระบบกลุ่มมีการตัดสินใจด้วยตนเอง การควบคุม
 ตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ตามมาตรฐานและการยอมรับเพื่อนร่วมงาน

เทเลอร์ (Taylor, 2005, p. 164) กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพ หมายถึง
 ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะเฉพาะตัว และคุณลักษณะทางวิชาชีพ
 เหมาะสม บริหารงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีผลลัพธ์ของงานเป็นที่ยอมรับ และเคารพจาก
 เพื่อนร่วมวิชาชีพ และประชาชน

จากแนวคิดของนักวิชาการศึกษารูปได้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพ หมายถึง
 ผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารงาน มีผลงานที่โดดเด่น
 ทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ มีการประยุกต์แนวทางต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีทั้ง “ศาสตร์”
 และ “ศิลป์” ในการบริหารงาน มีความพยายามและอดทน มุ่งมั่นทำงาน และเป็น
 แบบอย่างที่ดีแก่ผู้บริหารหรือองค์กรอื่น ๆ ได้

2. ความสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ

การบริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ยุคการปฏิรูปการศึกษานั้น ผู้บริหารมืออาชีพถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการบริหารงานต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ซึ่งนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ ดังนี้

สายฟ้า พลวายุ (2544, บทนำ) กล่าวว่า ความสำคัญของผู้บริหารของศตวรรษใหม่ จะต้องมีความสามารถในแบบที่ต่างออกไป เป็นความสามารถที่เน้นออกไปในเรื่องของการจัดการกับการแข่งขันระดับโลกที่ค่อนข้างรุนแรง ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพในองค์การเท่านั้นจึงจะสามารถเป็นผู้นำ และสร้างผลงานอย่างโดดเด่นได้

รุ่ง แก้วแดง (2545, หน้า 9-10) กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพ คือ ความหวังของการศึกษาไทย เป็นความหวังสำหรับเยาวชนไทยผู้เป็นอนาคตของชาติ และสังคมไทยโดยรวมถึงแม้ว่าจะเริ่มต้นด้วยการสร้างผู้บริหารต้นแบบจำนวนไม่มาก แต่การขยายผลอย่างมั่นคงและต่อเนื่องจะนำไปสู่การยกระดับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในประเทศให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยทั่วหน้ากัน ประเทศไทยจะมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และมาตรฐานไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเทศใด ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพเหล่านี้ จะเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยอย่างแท้จริง

ธีระ รุญเจริญ (2545, หน้า 63) กล่าวว่า ความสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ ว่าความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความสับสนซับซ้อนและปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในการดำเนินงานในสถานการณ์ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่คาดไว้

จากทุกคนที่กล่าวมานั้นพอที่จะสรุปได้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพมีความสำคัญอย่างมากเพราะในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม มีการปฏิรูปการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้บริหารที่มีความเป็นมืออาชีพ จึงจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

3. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่พึงประสงค์

ในการบริหารจัดการสถานศึกษาการพัฒนาตนไปสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพเป็นสิ่งสำคัญ และตัวผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักและพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถ สมรรถนะในการบริหารจัดการที่จะนำตนไปสู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีนักวิชาการที่เสนอความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้บริหารมืออาชีพไว้หลายท่าน ดังนี้

3.1 คุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 ที่เรียกว่า ครูสภา มีหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ออกและเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพ ประสาน ส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ จึงได้มีการออกข้อบังคับของครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พุทธศักราช 2548 โดยสำนักงานเลขาธิการครูสภา (2549, หน้า 25-44) ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ ประสพการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งกำหนดมาตรฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง มีดังนี้

มาตรฐานด้านความรู้และประสพการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

1. มาตรฐานด้านความรู้

1.1 มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหาร การศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่น ที่ครูสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

1.1.1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา

1.1.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา

1.1.3 การบริหารจัดการด้านวิชาการ

1.1.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และ

อาคารสถานที่

1.1.5 การบริหารงานบุคคล

- 1.1.6 การบริหารกิจการนักเรียน
- 1.1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.1.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.1.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์

ชุมชน

- 1.1.10 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา

- 1.2 ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษา

ที่คณะกรรมการครูสภารับรอง

- 2. มาตรฐานด้านประสบการณ์วิชาชีพ

- 2.1 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้ว

ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ

- 2.2 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอน และต้องมี

ประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หัวหน้าสาย หัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่น
ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวกับ

การพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา คุณสมบัติเบื้องต้นที่สำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ
คือ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร วิชาชีพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมจัดงานหรือกิจกรรม
รวมทั้งการเป็นผู้เสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานขององค์กร เพื่อให้สมาชิกยอมรับและเห็น
คุณประโยชน์ของผู้บริหารที่มีต่อการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับ
ของสังคม โดยส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติการต่าง ๆ โดยคำนึงถึง
ผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนา บุคลากร นักเรียน และชุมชน ผู้บริหารมืออาชีพ แสดงความรัก
ความเมตตาและความปรารถนาดีต่อองค์กร ผู้ร่วมงาน ผู้เรียนและชุมชน ด้วยการตัดสินใจ
ในการทำงานต่าง ๆ เพื่อผลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายการตัดสินใจของผู้บริหาร
ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำกับผลการกระทำเนื่องจากการ
ตัดสินใจของผู้บริหารมีผลต่อองค์กร โดยส่วนรวม ผู้บริหารจึงต้องเลือกแต่กิจกรรม

ที่จะนำไปสู่ผลดี ผลทางบวก ผลต่อการพัฒนาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและระมัดระวังไม่ให้เกิดผลทางลบโดยมิได้ตั้งใจ ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจ ความศรัทธาและความรู้สึกเป็นที่พึงได้ ของบุคคลทั้งปวง

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพความสำเร็จของการบริหารอยู่ที่การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้ มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงาน โดยการศึกษา จุดเด่น จุดด้อยของผู้ร่วมงาน กำหนดจุดพัฒนาของแต่ละคน และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านนั้น ๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุง ให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตน และลงมือปฏิบัติ จนเป็น ผลให้ศักยภาพของผู้ร่วมงานเพิ่มพูนพัฒนาก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ผู้บริหารมีอาชีพ วางแผนงานขององค์กรได้อย่างมียุทธศาสตร์ เหมาะสมกับเงื่อนไข ข้อจำกัดของผู้เรียน ครู ผู้ร่วมงาน ชุมชน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบาย แนวทาง เป้าหมายของการพัฒนา เพื่อนำไปปฏิบัติจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างแท้จริง แผนงานต้องมีกิจกรรมสำคัญที่นำไปสู่ผลของการพัฒนา ความสอดคล้องของเป้าหมาย กิจกรรม และผลงาน ถือเป็นคุณภาพ สำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีความคุ้มค่าและเกิดผลอย่างแท้จริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหาร จนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับนวัตกรรมการบริหาร เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ผู้บริหารมีอาชีพต้องมีความรู้ในการบริหารแนวใหม่ ๆ เลือกและปรับปรุง ใช้นวัตกรรมได้ หลากหลายตรงกับสถานการณ์ เงื่อนไขข้อจำกัดของงานและองค์กร จนนำไปสู่ผลได้จริง เพื่อให้องค์กรก้าวหน้า พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้ร่วมงานทุกคนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน

มาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติงานขององค์กร โดยเน้นผลถาวร ผู้บริหารมีอาชีพ เลือกและใช้กิจกรรมการบริหารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของบุคลากรและองค์กร จนบุคลากรมีนิสัยในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องมีความเพียรพยายาม กระตุน ยั่วยุ ทำทนายให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและชื่นชม

ผลสำเร็จเป็นระยะ ๆ จึงควรเริ่มจากการริเริ่ม การร่วมพัฒนา การสนับสนุนข้อมูลและให้กำลังใจแก่บุคลากร ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติและปรับปรุงงานต่าง ๆ ได้ดี ด้วยตนเองจนเกิดเป็นค่านิยมในการพัฒนางานตามภาวะปกติ อันเป็นบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาของบุคลากร และองค์กร รวมทั้งบุคลากรทุกคนชื่นชมและศรัทธาในความสามารถของตน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีอาชีพ สามารถนำเสนอผลงานที่ได้ทำสำเร็จแล้ว ด้วยการรายงานผลที่แสดงถึงการวิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมการกำหนดงานที่จะนำไปสู่ผลแห่งการพัฒนา การลงมือ ปฏิบัติจริง และผลที่ปรากฏมีหลักฐานยืนยันชัดเจน การนำเสนอรายงาน เป็นโอกาสที่ผู้บริหารจะได้ คิดทบทวนถึงงานที่ได้ทำไปแล้วว่ามีข้อจำกัด ผลดี ผลเสีย และผลกระทบที่มีได้ระวางไว้ได้อย่างไรบ้าง ถ้าผลงานเป็นผลดี จะชื่นชม ภาคภูมิใจได้ในส่วนใดบ้าง นำเสนอให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้อย่างไร ถ้าผลงานยังไม่สมบูรณ์ จะปรับปรุงเพิ่มเติมได้อย่างไร และจะนำประสบการณ์ที่ได้พบไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไปอย่างไร คุณประโยชน์อีกประการของรายงานที่ดี คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการประเมินตนเอง รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมของผู้ร่วมปฏิบัติงานทุกคน การที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถและศักยภาพของคนเป็นขั้นตอนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การรู้คุณค่าแห่งคน

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน ควบคุม กำกับดูแลบุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มิฉะนั้น คำแนะนำ ตักเตือน หรือการกำกับดูแลของผู้บริหารจะขาดความสำคัญไม่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพจะมีผลสูงต่อการยอมรับของบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงานจนสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยความพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่น อย่างสร้างสรรค์ หน่วยงานการศึกษา เป็นองค์หนึ่งที่อยู่ชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ซึ่งมีองค์กรอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ ทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมมือกันพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญของสังคมหรือชุมชน

ที่จะชี้แนะแนวทางการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าตามทิศทางที่ต้องการ ผู้บริหารมืออาชีพ ต้องร่วมกับชุมชนและหน่วยงานอื่นในการเสนอแนวทางปฏิบัติ แนะนำ ปรับปรุงการปฏิบัติ และแก้ปัญหาของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวม ในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ พร้อมทั้งยอมรับ ความสามารถ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นใช้ ความสามารถของตนอย่างเต็ม คักยภาพ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและการร่วมมือกันในสังคม นำไปสู่ การยอมรับและศรัทธาอย่างภาคภูมิใจ

มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ความประทับใจของผู้ร่วมงานที่มีต่อผู้บริหารองค์กรอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นผู้รอบรู้ ทันสมัย ทันโลก รู้อย่างกว้างขวางและมองไกล ผู้บริหารมืออาชีพจึงต้องติดตามการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในโลกทุก ๆ ด้าน จนสามารถสนทนากับผู้อื่นด้วยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และนำข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนางานและผู้ร่วมงาน การตื่นตัว การรับรู้และการมีข้อมูลข่าวสารสนเทศเหล่านี้ นอกจากเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาแล้ว ยังนำมาซึ่งการยอมรับและความรู้สึก เชื่อมถือของผู้ร่วมงาน อันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้น ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ลึกซึ้งต่อเนื่องต่อไป

มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ ผู้บริหารมืออาชีพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรด้วยการพูดนำ ปฏิบัตินำ และจัดระบบงานให้สอดคล้องกับ วัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ได้ทำงานได้สำเร็จแล้ว จนนำไปสู่การพัฒนาตนเอง คิดได้เอง ตัดสินใจได้เอง พัฒนาได้เองของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้บริหารมืออาชีพจึงต้อง แสดงออกอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ผู้ร่วมงาน มีความมั่นใจในการปฏิบัติ จนสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม แสดงออกและชื่นชมได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารจึงต้องสร้างความรู้สึกประสบความสำเร็จ ให้แก่บุคลากรทุกคน จนเกิดภาพความเป็นผู้นำในทุกระดับ นำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับงานให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงและสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้สอดคล้อง สมดุล และ เสริมสร้างซึ่งกันและกัน ผู้บริหารมืออาชีพจึงต้องตื่นตัวอยู่เสมอ มองเห็นการเปลี่ยนแปลง

อย่างรอบด้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการ เพื่อผลในอนาคต อย่างไรก็ตาม การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นสิ่งประกันได้ว่า ในอนาคตจะมีโอกาสผิดพลาดน้อยลง การที่องค์กรปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ย่อมเป็นผลให้องค์กรพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกตลอดไป

มาตรฐานด้านการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ

มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ประกอบด้วย

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัย

ในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก

ต้องศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา

เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่ โดยเสมอหน้ากัน

4. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้

เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่ อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตน

เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

6. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตน

เป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ

7. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

8. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

จรรยาบรรณต่อสังคม

9. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงประพฤติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องมีใบประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษานี้ ต้องการให้ผู้บริหารทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ ที่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติ ดังนี้ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547)

1. ประกอบอาชีพตามวิชาชีพที่ได้ศึกษามา
2. มีการศึกษาอบรมและพัฒนาวิชาชีพนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง
3. สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการบริหารจนมีประสพการณ์ และเชี่ยวชาญ
4. ได้รับการรับรองมาตรฐานแห่งวิชาชีพ เช่น ใบรับรองอนุญาตประกอบวิชาชีพจาก องค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ
5. มีจรรยาบรรณในวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

นอกจากผู้บริหารจะต้องได้รับใบประกอบวิชาชีพแล้ว ยังจะต้องมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดของคณะกรรมการคุรุสภา ดังนี้

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งการเป็นผู้บริหารและผู้นำด้วยการทำงาน จึงจะประสบความสำเร็จ เช่น กล้าคิดกล้าทำในการเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ต้องมีวุฒิภาวะในการคิดนอกกรอบ ดังนั้น จึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรอบรู้ และมากด้วยประสบการณ์ ตลอดจนการมีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม สามารถเป็นผู้นำองค์กรในอนาคตที่จะสร้างความสำเร็จในการทำงาน และจะต้องเป็นผู้นำแห่งหลักการ (Principle centered leader) ใช้หลักการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ โดยมุ่งความสำเร็จของงานและมีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2. เป็นผู้นำทางวิชาการ การที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรอบรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร เทคนิคการเรียน การสอน การประเมินผล เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีศักยภาพในการนิเทศการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้

3. เป็นผู้มีความสามารถในการบริหาร โดยต้องมีความรู้ทางด้านทฤษฎี สามารถวางแผน การนำแผนและนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี สามารถใช้ภาวะผู้นำไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การบริหารตามสถานการณ์ การใช้วิทยาการสมัยใหม่ เช่น การสร้างทีมงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การสร้างกลุ่มงาน คุณภาพ เป็นต้น

4. เป็นผู้นำทางเทคโนโลยี แม้ว่าผู้บริหารจะไม่มี ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี แต่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเหล่านี้ และสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษามีอย่างพอเพียง เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก

5. ส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นในลักษณะขององค์กร คณะบุคคล ในรูปกรรมการหรือในลักษณะใดก็ตามจะทำให้เกิดควมมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการระดมความคิด ทรัพยากร ตลอดจนการตัดสินใจร่วมกัน โอกาสที่จะผิดพลาดจึงมีน้อย และยังเกิดผลใน

ด้านความภาคภูมิใจร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีความผูกพันกับกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

6. การพัฒนาองค์และบุคลากร องค์กรและบุคลากร

จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ที่มีมาอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรม หรือสัมมนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อุทัย บุญประเสริฐ (2546) กล่าวว่า ผู้บริหารมืออาชีพ

ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความเป็นนักบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

นอกจากจะกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรแล้ว จะต้องนำมาวางแผนกลยุทธ์ และกำหนดแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ต่อการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบริการนักศึกษา บริหารการเงิน บริหารบุคลากร และบริหารงานทั่วไป ซึ่งจะต้องใช้อำนาจและหน้าที่ด้วยความเหมาะสม การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรระดับต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนเพื่อนร่วมอาชีพ ผู้บริหารต้องยกย่องให้เกียรติร่วมปรึกษาหารือ เพื่อขอความคิดเห็น รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจะต้องแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และต้องจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรเป็นนักวิจัยอยู่เสมอ การเป็นนักวิจัยอยู่ตลอดเวลาสามารถเป็นได้โดยการเรียนรู้จากสังเกตเกี่ยวกับคน สิ่งของ หรือเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงรอบตัว แล้วศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางหรือวิธีการบริหารที่ถูกต้อง สำหรับในการบริหารจัดการนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพควรนำเอาหลักการธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักที่ใช้ธรรมในการบริหารองค์กรมาใช้ เพื่อให้ดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม (Participation) มีความโปร่งใส (Transparency) สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) ไม่มีการคอร์รัปชันในองค์กร ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี

2. ความเป็นผู้นำที่ดีทางการศึกษา นักบริหารสถานศึกษามืออาชีพ

จะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวคิดใหม่ทางการศึกษา สนใจงานวิจัยและวิทยาการใหม่ ๆ เป็นผู้รับผิดชอบความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ รู้จักผลิตและใช้งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา สร้างความรักความผูกพันกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้อง

มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลดีที่สุด

3. ความเป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิชาการ ความเป็นผู้มีความสามารถทางวิชาการ เป็นลักษณะเบื้องต้นของการบริหารสถานศึกษามืออาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นในรูปแบบของผลงานทางวิชาการ บทความ งานวิจัย งานนวัตกรรม การศึกษาที่มีฐานมาจากวิชาการชั้นสูง งานตำรา หรือเอกสารทางวิชาการเผยแพร่ต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงการบริหารหรือวงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลงานวิชาการเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการสะท้อนถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความศรัทธาให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลทั่วไปได้อีกด้วย นอกจากนี้แล้วผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร ศาสตร์การสอน รูปแบบการเรียนการสอน และความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะสัมพันธ์กับผู้มีความสามารถและเป็นผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากผู้บริหารที่มีความรู้ความชำนาญสูงในเรื่องหลักสูตรและการสอน จะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางวิชาการไปโดยอัตโนมัติ และยังเป็นการสร้างศรัทธาต่อบรรดาครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และแวดวงการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

4. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการปฏิรูปที่มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาค่อนข้างมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องรู้ถึงจุดมุ่งหมาย การปฏิรูปการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาเยาวชนและคนไทยในอนาคตให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คิดดี ทำงานดี มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลก สังคมที่เปลี่ยนแปลง มีความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีความรู้ด้านหลักสูตรที่มีการพัฒนาหลักสูตรสู่แนวใหม่ ที่เน้นการตอบสนองต่อผู้เรียนและชุมชน มีความรู้การปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา จะปฏิรูปสู่ระบบกระบวนการผลิตครูแนวใหม่ ปรับกระบวนการใช้และการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีระบบและต่อเนื่อง นอกจากสาระของการปฏิรูป

การศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพยังมีภารกิจในด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาและภารกิจเฉพาะ และการดำเนินการเรียนการสอนที่ต้องเป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษา

5. มีความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพต้องมีความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ในด้านการบริหาร การพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลการศึกษาการใช้พัฒนาบุคลากร ใช้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลขององค์กร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา การมีความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน มีความทันสมัยมากขึ้น และยังเป็นที่ยอมรับขององค์กรและชุมชน

6. มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและสังคม การจัดการสถานศึกษาในอนาคตจะเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงต้องส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับทุก ๆ ส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจ องค์กรพัฒนาชุมชน และองค์กรภาครัฐ เพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุนทางการศึกษา ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันทางสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องทำหน้าที่บริการทางวิชาการแก่สังคมด้วยเช่นกัน

3.3 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2547, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพ สามารถจำแนกได้ 10 ประการ ดังนี้

1. มีความพร้อมทางด้านข้อมูลสารสนเทศ ต้องรู้ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกขององค์กร โดยมีข้อมูลและสารสนเทศช่วยดำเนินการและบริหารงานให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. มีความรู้ทางวิชาชีพ เป็นความรู้ที่รวมถึงความรู้ทางเทคนิค เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ทางการบริหาร เช่น หลักการทฤษฎีการบริหารการวางแผน การจัด องค์กร องค์กร หลักสูตรการสอน การวัดประเมินผล เป็นต้น

3. มีความรู้เท่าทันในสถานการณ์ สามารถปรับตัวและสนองตอบ ได้ฉับไวและต่อเนื่อง กับสถานการณ์รอบด้าน และดำเนินบทบาทได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และเข้าใจความรู้สึกของคนรอบข้าง

4. มีทักษะในการเข้าสังคม โดยการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การกระจายอำนาจ การเจรจาต่อรอง การมอบหมายงาน การสมาคม การสร้างสัมพันธที่ดีให้เกิดทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

5. มีทักษะการวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและตัดสินใจอาศัยหลักตรรกศาสตร์ การใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณเข้าช่วย เพื่อรักษาความสมดุลให้เกิดขึ้นทุก ๆ ด้านในองค์กร

6. การควบคุมอารมณ์ ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคงในอารมณ์ ไม่หวั่นไหวง่าย จะต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึก มีจิตระลึกละเมอและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

7. มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง กล่าวคือ ผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมองงานให้ทะลุปรุโปร่ง รู้ระบบการทำงานอย่างดี รู้ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ ทั้งตนเองและสมาชิกในองค์กร และรู้รับผิดชอบ อย่างสม่าเสมอ คำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวและเป้าหมายโดยรวม

8. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ และทำให้สำเร็จเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นวิธีการที่เกิดการยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่ดี มีความละเอียด รอบคอบและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

9. มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา สามารถค้นหาทางเลือกได้ หลากหลายเพื่อการแก้ปัญหา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้เกียรติและสนใจในความรู้สึกของคนอื่น

10. มีความใฝ่รู้และฝึกฝนการเรียนรู้ ต้องรู้ว่าต้องรู้อะไร และต้องรู้ให้จริง ต้องคิดเป็น คิดได้ และสามารถบูรณาการความรู้ได้ ประยุกต์ใช้ได้ สามารถสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ได้จากการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนางานวิชาการและรูปแบบวิธีการจากทฤษฎีได้

รุ่ง แก้วแดง (2547, หน้า 278) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะเปลี่ยนไปโดยผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง
 2. เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม
 3. เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี
 4. เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ
 5. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตโรงเรียนในทางสร้างสรรค์
- จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เกิดนวัตกรรมการจัดการศึกษาการศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School)” ซึ่งมีการกำหนดคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารคุณภาพ ดังนี้

- 1) มีวิสัยทัศน์และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็น
มาตรฐานสากล
- 2) บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
- 3) มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ
- 4) สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
- 5) มีประสบการณ์ อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ในการจัดการศึกษา

สุรรัตน์ ดวงชาต (อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร, 2554, หน้า 207-209) ให้ความเห็นว่า “ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชนจึงปรารถนาที่จะให้มีหรือได้มาซึ่งนักบริหารมืออาชีพมาบริหารองค์การ ซึ่งนักบริหารมืออาชีพ คือ ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหาร มีผลงานที่ประสบความสำเร็จจนเป็นหลักประกันถึงความเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูง มีคุณภาพและมีมาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับ” ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมืออาชีพจำนวนมากพบว่าผู้บริหารเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่โดดเด่นในเรื่องต่อไปนี้

1. มีบุคลิกภาพที่ดี (Personality) ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี คนที่มีบุคลิกภาพดี คือ “คนที่มีจิตแจ่มใส กายสง่า วาจาดี หรือคนที่มีมาดต้องตา วาจาต้องใจ ภายในต้องเยี่ยม” “มาดดีมีชัยไปกว่าครึ่ง”

2. มีความรู้ดี (Knowledge) นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ผู้มีความรู้ดีจะเป็นผู้มีบารมีเป็นที่ยอมรับ มีคำกล่าวว่า “Knowledge is Power ความรู้ คืออำนาจ” ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจะเป็นผู้ที่รู้กว้าง และรู้ลึก คือ know something in everything รู้บางสิ่งในทุกสิ่ง (ความรู้ทั่วไป ต้องรู้กว้างและรู้ไกล) know everything in something รู้ทุกสิ่งในบางสิ่ง (รู้งานในหน้าที่ต้องรู้ลึก) รวมทั้งรู้อย่างถูกต้องหลักวิชา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล วิสัยทัศน์ คือ สิ่งที่ยากเห็น ยากมี ยากเป็นในอนาคตหรือภาพความสำเร็จในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ทำทนาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้มาก คือ ได้อ่าน ได้ฟัง ได้เห็น ได้ทำมาก คนที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ (vision with action) มักจะสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามคนที่ไม่มีวิสัยทัศน์แต่ไม่พยายามนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ (vision without action) ก็เท่ากับการเพ้อฝัน ดังนั้น ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จอยู่เสมอ

4. มีมนุษยสัมพันธ์ (Human relationship) มีคำกล่าวว่า “นกไม่มีชนคนไม่มีเพื่อนขึ้นที่สูงไม่ได้” นักบริหารมืออาชีพต้อง “อุ้มน้อง ประคองพี่ กอดคอเพื่อน ผู้ใหญ่ตั้ง ผู้น้อยดัน คนเสมอกันพยุง” และ “จริงใจกับมิตร พิถีพิถันมวลชน” นักบริหารมืออาชีพ จึงต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนทั้งนาย ลูกน้อง เพื่อนและคนทั่วไป เพราะความสำเร็จในการบริหารไม่ได้เกิดจากการทำงานเพียงลำพังของผู้บริหาร แต่เกิดจากการที่ทุกฝ่ายให้การช่วยเหลือสนับสนุน

5. มีภาวะผู้นำ (Leadership) มีคำกล่าวว่า “ผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหารแต่ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้นำ” นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (strong leadership) สามารถนำทีมปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

6. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (chief change officer) ที่ใดไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่นั่นไม่มีการพัฒนา การเปลี่ยนแปลง คือ การพัฒนา (changing is development) ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีขององค์การโดยเฉพาะในยุคปฏิรูปยิ่งมีความต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงจะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหาร

ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ “มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้สึกและรู้รอบ มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง”

7. มีคุณธรรมจริยธรรม (Moral & Ethics) คุณธรรมประจำตัว
 ดังโลหิตที่หล่อเลี้ยงจิตวิญญาณผู้บริหารให้เป็นผู้ “คิดดี พูดดีและทำดี” “ผู้ที่มีคุณธรรม
 ประจำใจจะมีจริยธรรมที่งดงามเสมอ จึงทำให้สามารถครองตน ครองคน ครองงาน
 ได้อย่างสง่างาม มีคำกล่าวที่ว่า “ความดีผูกซึ่งวิ้งราวกันไม่ได้ ความชั่วทดแทนกันไม่ได้
 ความกล้าแบ่งปันกันไม่ได้” นักบริหารมืออาชีพจะต้องหมั่นตรวจสอบตนเองให้เป็นผู้มี
 คุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ เสี่ยงกู่จากผู้น้อยในคำกลอนต่อไปนี้จะช่วยสะกิดเตือนใจ
 นักบริหารให้ตระหนักในคุณค่าของความดีและมีคุณธรรม คือ “อธิษฐานตั้งใจไว้เต็มที
 เกิดชาตินี้ชาติไหนไม่รู้จบ หากเกิดเป็นผู้น้อยคอยไหว้นบ ขอได้พบนายที่มีคุณธรรม”

8. บริหารจัดการดี (Administration & Management)

นักบริหารมืออาชีพจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถมองภาพงานได้
 ตลอดแนว (see through) คือ รู้จักจุดเริ่มต้นของงาน และจุดสุดท้ายของงาน และรู้จัก
 กำหนดกลยุทธ์ในการทำงานสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดของนักบริหาร
 คือ บริหารแล้วได้ทั้งงาน ได้ทั้งคน หมายความว่า “งานบรรลุผล คนก็เป็นสุข” แต่ในโลก
 แห่งความเป็นจริงมักจะหาผู้บริหารดังกล่าวได้ยากยิ่ง ส่วนใหญ่จะพบแต่ผู้บริหารที่บริหาร
 แล้วได้งานแต่ไม่ได้คน หรือได้คนแต่ไม่ได้งาน นักบริหารมืออาชีพจะต้องรู้จักประยุกต์
 ศาสตร์ทางการบริหารมาใช้อย่างมีศิลปะเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
 นั่นคือ ต้องมีทั้งศาสตร์ สามารถทั้งศิลป์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแสวงหานวัตกรรม เทคโนโลยี
 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ มาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการอยู่เสมอ

9. มีความสามารถพิเศษรอบด้าน (Talent) ความสำเร็จ

ในการบริหารนอกจากจะเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการแล้วนักบริหารมืออาชีพ
 จะต้องมีความรู้และทักษะที่สำคัญอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น กล้าตัดสินใจ คิดริเริ่มสร้างสรรค์
 เป็นนักประสานสืบทอด รู้จักบริหารงานแบบมีส่วนร่วม สร้างทีมงานและพัฒนาทีมงาน
 เสริมสร้างพลังอำนาจ ตลอดจนความสามารถในการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี
 เพื่อการบริหาร

10. เป็นผู้นำวิชาชีพ (Professional leader) นักบริหารมืออาชีพ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพจนมีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ประกอบวิชาชีพด้วยกัน และผู้รับบริการ สมชาย เทพแสง และอรจิรา เทพแสง (2549, หน้า 127)

ได้กล่าวถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ด้วยกัน 6 ข้อ ดังนี้

1. สร้างวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน
2. ใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิผลและสื่อสารหลาย ๆ ครั้ง
3. จูงใจให้บุคคลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. สร้างทีมงานที่มีประสิทธิผล
5. เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานในด้านที่ตนถนัด

และมีความรู้

6. ผู้นำปรับกระบวนการทัศน์จากการเป็นผู้บริหารมาเป็นผู้ดำเนินพวงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษา มืออาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การมีทักษะ หลักการและใช้กระบวนการทางการบริหารได้ดี มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ จริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้นำ รู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีวิสัยทัศน์และวุฒิภาวะทางอารมณ์ รู้จักใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สำหรับการบริหาร รวมถึงการจัดระบบสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองและสถานศึกษา

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 7) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ โดยสรุปว่าควรมีลักษณะ 6 ประการ ดังนี้

1. พื้นฐานเดิมเป็นทุน หมายถึง มีความเป็นผู้นำตามธรรมชาติ

เดิมเป็นทุน

- 1.1 ความถนัด (Aptitude) ในการเป็นผู้นำ
- 1.2 ลักษณะนิสัยในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ได้แก่

ร่วมทำงานและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์

2. การศึกษา : ปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาขึ้นไป

ครอบคลุมเนื้อหาสาระ

- 2.1 บริหารและจัดการศึกษา

- 2.2 จิตวิทยาการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2.3 พื้นฐานการศึกษาค้นคว้าวิจัย
- 2.4 บริบททางการบริหารการศึกษา ได้แก่ ระเบียบ

กฎหมาย สังคมวิทยา ปรัชญา เศรษฐกิจ การปกครอง

- 3. บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ
 - 3.1 น้ำเสียงการพูดน่าฟัง เข้าใจง่าย
 - 3.2 อารมณ์มั่นคง (Emotional Quotient : EQ)
 - 3.3 เข้มแข็ง ถ่อมตน
 - 3.4 กิริยามารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม
 - 3.5 การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 4. คุณธรรม จริยธรรม
 - 4.1 มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง
 - 4.2 ยึดระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง ได้แก่ โปร่งใส ยุติธรรม
 - 4.3 ซื่อสัตย์ ไม่คอรัปชั่น
 - 4.4 อุดหนุน อดกลั้น
 - 4.5 รับทั้งผิดและชอบ
 - 4.6 เสียสละ
 - 4.7 เป็นคนดีของสังคม
- 5. ความสามารถ/ชำนาญในการ
 - 5.1 บริหารและจัดการศึกษาตามหลักวิชาการและการปฏิบัติ
 - 5.2 นำองค์กรไปสู่เป้าหมาย โดยยึดองค์คณะบุคคล
 - 5.3 ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม
 - 5.4 ประสานงานเพื่อผลงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ
 - 5.5 ปรับเปลี่ยนเทคนิคเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
- 6. ความรู้ลึกและรู้รอบ
 - 6.1 การบริหาร/จัดการ
 - 6.2 การจัดการศึกษา
 - 6.3 ระเบียบกฎหมาย

มีส่วนร่วม

6.4 บริบททางสังคม

6.5 การวิจัย

6.6 จิตวิทยาการบริหาร

7. ใบอนุญาตประกอบอาชีพบริหารการศึกษา เพื่อ

7.1 เป็นหลักประกันเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ/
ประสิทธิผล

ประสิทธิผล

7.2 จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

7.3 เป็นหลักประกันคุณภาพ

7.4 ยกกระดับมาตรฐานวิชาชีพ

7.5 นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

7.6 มุ่งมั่นปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

รุ่งทิพย์ ปิยะสา (2557, หน้า 64-65) ได้สังเคราะห์คุณลักษณะ
ของผู้บริหารมืออาชีพได้ 8 ประการ ดังนี้

1. มีภาวะผู้นำ หมายถึง การมีศิลปะในการครองใจคน
สามารถจูงใจคนให้เต็มใจร่วมมือให้การสนับสนุน เป็นนักประสานความเข้าใจของทุกฝ่าย
สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลและประสานประโยชน์ให้เกิดกับองค์กรได้
2. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล หมายถึง การมีความสามารถมองเห็น
เหตุการณ์ในอนาคตและคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำด้วยสายตาที่กว้างไกล จากประสบการณ์
ที่สะสมมามองเห็นภาพรวมทั้งระบบ มีข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ทันสมัย ทำให้กะเก็ง
เหตุการณ์ในอนาคตได้ใกล้เคียงความเป็นจริง และตัดสินใจดำเนินการบริหารองค์กร
ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม
3. มีคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเกิด
ความเคยชินและกระทำไปด้วยจิตสำนึกว่าเป็นความดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ
การตรงต่อเวลา เป็นผู้มีความรักในอาชีพครู มีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ ในการแก้ไข
ปัญหาสังคม มีความประพฤติดี ตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ปกปิดข้อเท็จจริง
หรือบิดเบือนความจริง ใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากความลำเอียง และพิจารณาข้อเท็จจริง
ต่าง ๆ อย่างยุติธรรม เป็นกลางและโปร่งใส

4. มีบุคลิกภาพดี หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ สมรรถภาพทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรมที่เป็นกิจนิสัยประจำตัว เป็นที่น่าเลื่อมใส น่าเคารพ น่าศรัทธา แก่ผู้พบเห็นโดยทั่วไป

5. มีความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับผลทั้งดีและไม่ดี ในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรืออยู่ในความดูแลของตน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ได้ทางหนึ่ง และเป็นตัวอย่างลูกน้องได้อีกด้วย มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุตามที่กำหนด เห็นความสำคัญของงาน สำนึกในความรับผิดชอบ และความตั้งใจ ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวม มากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัว

6. เป็นนักวิจัยและพัฒนา หมายถึง การให้ความสำคัญ แก่การวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการทำงานให้แก่องค์กร ต้องตระหนัก อยู่เสมอว่าการพัฒนาเป็นหัวใจขององค์กรที่เป็นภารกิจสำคัญ ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำ อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

7. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง พฤติกรรมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมอันดีงาม และคุณค่าของ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและฉลาด มีความถูกต้องเหมาะสม ดำรงชีวิตให้พออยู่ พอกิน ทำให้เกิดการสมดุลในการดำรงชีพ

8. มีใบประกอบวิชาชีพ หมายถึง การมีหลักฐานการอนุญาต ให้ผู้ประกอบวิชาชีพควบคุมตามมาตรา 43 ของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นผู้มีสิทธิในการประกอบอาชีพ ซึ่งได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ในตำแหน่ง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ไซยา ภาวะบุตร (2554, หน้า 210) สถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การบริหารการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยกำหนด คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพที่สำคัญไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
2. มีจิตวิญญาณนักบริหาร

3. เป็นผู้นำทางการศึกษา
4. มีความรู้ความสามารถในการบริหาร
5. มีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญในการบริหารสถานศึกษา
6. นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548, หน้า 121-125)

ได้จัดทำหลักสูตร “ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ” กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ไว้ 6 ประการ คือ

1. การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่บ่งบอกว่ามีคุณงามความดี เป็นแบบอย่างของผู้มีมาตรฐานทางจริยธรรมในวิชาชีพชั้นสูง ตัดสินใจในกรอบความคิดทางจริยธรรม มีเหตุผลและมนุษยสัมพันธ์ดี แก้ปัญหาด้วยหลักเมตตาธรรม พัฒนาและสนับสนุนพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนของโรงเรียนมีความปรารถนาดี ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ
- 1.2 การบริหารบุคคลตามแนวคิดของศาสนา
- 1.3 การบริหารจัดการภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรม

2. การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการสร้างวิสัยทัศน์พัฒนาโรงเรียนชุมชน มุ่งเน้นการสอนและการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง เพื่อปรับปรุงองค์กร วิเคราะห์ปละแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาและทักษะการตัดสินใจ วางแผนกลยุทธ์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นำเสนอวิสัยทัศน์สู่ชุมชนสังคมของโรงเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และทบทวนวิสัยทัศน์ ภารกิจของชุมชน ของโรงเรียน ในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้
- 2.2 การจัดและใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร
- 2.3 การจัดระบบเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2.4 การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ

3. การเป็นผู้นำด้านวิชาการ ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการพัฒนากิจกรรมการสอน การเรียนรู้ของครูและนักเรียน ร่วมมือกับครูวางแผนและจัดหลักสูตร พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการจัดโครงสร้างองค์กร สนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สนับสนุนและสนองตอบการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน มีกลยุทธ์ในการประเมินเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกในการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ ในเรื่องต่อไปนี้

- 3.1 การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ
- 3.2 การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้
- 3.3 การพัฒนาครูตามแนวปฏิบัติการศึกษา
- 3.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
- 3.5 การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4. การเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกำหนดแผนการดำเนินการและวิธีการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายบริหารจัดการตามหลักและกระบวนการเน้นการกระจายอำนาจ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จัดลำดับความสำคัญของงาน ทบทวนโครงสร้างองค์กรและระบบการจัดการ พัฒนาระบบและกระบวนการวางแผนงบประมาณ จัดทำรายงานการปฏิบัติตามแผน สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียน กำหนดตำแหน่งสายงานการบังคับบัญชา ติดตามดูแลการปฏิบัติงานและประเมินผลงานที่ให้ลงมือปฏิบัติ ในเรื่องต่อไปนี้

- 4.1 การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์กรไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์ จึงเป็นการวางแผนในภาพรวมขององค์กร ทุกกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเป็นปัจจัยที่ชี้ขนาดขององค์กรนั้น
- 4.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 4.3 ผู้บริหาร: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 4.4 การบริหารความขัดแย้ง
- 4.5 การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.6 เทคนิคการบริหารจัดการแนวใหม่

5. การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการนำจุดหมายและนโยบายที่มีประโยชน์มาใช้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สร้างความมั่นคงและสร้างโอกาสทางการศึกษา นำข้อเสนอแนะมาสร้างสิ่งสนับสนุนเป้าหมาย และโครงการต่าง ๆ นำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของสังคม ชุมชน มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา และกำหนดนโยบาย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน ริเริ่มโครงการและสร้างวิสัยทัศน์การศึกษา ปรับปรุงการศึกษาของนักเรียน ประชาสัมพันธ์ เพื่อประโยชน์ของนักเรียนและโรงเรียน นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ในเรื่องต่อไปนี้

5.1 การบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อชุมชนและสังคม

5.2 การบริหารในบริบทที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง

ในสังคม

6. การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ในเรื่อง การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และข้อจำกัดบนพื้นฐานองค์ความรู้เรื่องผู้นำในยุคปัจจุบัน สามารถประเมินเป้าหมายการทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จ สามารถวางแผนเป้าหมายในระยะยาวในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดูแลสุขภาพตนเองในแข็งแรงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตวิญญาณ จัดลำดับความสำคัญของงาน มีเป้าหมายในการทำงานและพยายามทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ในเรื่องต่อไปนี้

6.1 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และเจริญรุดหน้าไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างรวดเร็ว

6.2 มีจิตวิญญาณนักบริหาร ต้องมีจิตวิญญาณนักบริหารอย่างน้อย 3 ประการ คือ อุทิศตนเพื่อหน้าที่ มีความเป็นปัญญาชนและบริหารตนเป็นแบบอย่างที่ดี

6.3 เป็นผู้นำทางการศึกษาจะต้องเป็นผู้มีภูมิรู้ทางการศึกษา เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับสภาวะแวดล้อมในสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน

6.4 มีความรู้ความสามารถในการบริหาร ต้องมีความรู้ทางด้านการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในหลักการบริหาร เทคนิคการบริหาร และการวางแผนกลยุทธ์

6.5 มีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญในการบริหารสถานศึกษา ต้องมีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารมาพัฒนาบริหารงานด้านต่าง ๆ ภายใต้สถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ตลอดจนมีความสามารถในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน มาช่วยจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้สูงสุด

6.6 นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร นักบริหารมืออาชีพจะต้องรู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุขในชีวิตได้อย่างดีมากขึ้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ จะต้องมียุทธศาสตร์หรือคุณสมบัติเฉพาะตามเกณฑ์มาตรฐานที่มีหน่วยงานและนักวิชาการได้กำหนด 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษา และส่วนที่สองเป็นเกณฑ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2 เกณฑ์ คือ คุณลักษณะทางวิชาชีพ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะดังกล่าวมาประสานกับกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามหลักสูตรของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพไว้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร เพราะครอบคลุมคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามที่หน่วยงานและนักวิชาการได้กล่าวมาแล้วข้างต้นอย่างครบถ้วน

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง บุคลากรมืออาชีพที่รับผิดชอบสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐบาลและเอกชน

จิโรจน สารรัตน์ (2545, หน้า 3) ให้ความหมายของผู้บริหารว่า หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ธีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 1) ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารในการนำโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จ ตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน อาศัยความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะ และอาศัยกระบวนการที่เน้น การมีส่วนร่วมของบุคคลและทุกฝ่าย ทุกสถาบันทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา

ประสิทธิ์ ชุณิกาگون (2549, หน้า 14) ได้ให้ความหมาย ผู้บริหาร สถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการให้กลุ่มหรือองค์กร ที่ตนสังกัดอยู่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 3) ได้ให้ความหมาย ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐานและ อุดมศึกษา ต่ำกว่าระดับปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน

ไชยา ภวะบุตร (2554, หน้า 189) ได้ให้ความหมายของผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้มีตำแหน่งทางการบริหารในสถาบันทางการศึกษา และทำหน้าที่บริหาร องค์กรนั้นให้มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ โดยมีลักษณะงาน เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานการประสานงานการควบคุมดูแลการติดตาม การประเมินผลงานด้านวิชาการ และการบริหารทั่วไป

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพทางการบริหารที่บริหารงานในสถานศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาโดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทางการบริหาร อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาบรรลุ วัตถุประสงค์

2. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหน้าที่ในการที่จะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้น มีผู้ให้ความหมายในด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลายประการ ดังนี้

พระราชบัญญัติ ระเบียบราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด
2. พิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการ ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรงใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป สรุปพอสังเขปได้ดังนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2543, หน้า 82-84)

1. ด้านวิชาการประกอบด้วย

- 1.1 มีความรู้และเป็นผู้รู้ด้านวิชาการ
- 1.2 มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน

ทันที่วงที่

1.3 สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหา เฉพาะหน้าได้

1.4 มีวิสัยทัศน์

1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.6 ใฝ่เรียนใฝ่รู้ มุ่งพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ

1.7 รอบรู้ทางด้านการศึกษา

1.8 ความรับผิดชอบ

1.9 แสวงหาข้อมูลข่าวสาร

1.10 รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

1.11 ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร

1.12 ดำเนินถึงมาตรฐานวิชาการ

2. การบริหารงบประมาณประกอบด้วย

2.1 เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงาน

2.2 มีความรู้ระบบงบประมาณ

2.3 เข้าใจระเบียบคลัง วัสดุ การเงิน

2.4 มีความซื่อสัตย์ สุจริต

2.5 มีความละเอียดรอบคอบ

2.6 มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2.7 หมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณอยู่เสมอ

2.8 รายงานการเงินอย่างเป็นระบบ

3. การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย

3.1 มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ในการบริหารงานบุคคล

3.2 เป็นแบบอย่างที่ดี

3.3 มีมนุษยสัมพันธ์

3.4 มีอารมณ์ขัน

3.5 เป็นนักประชาธิปไตย

3.6 ประณีประนอม

3.7 อุดม อุดกัสน

3.8 เป็นนักพูดที่ดี

- 3.9 มีความสามารถในการประสานงาน
- 3.10 มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน
- 3.11 กล้าตัดสินใจ
- 3.12 มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร
- 4. การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย
 - 4.1 เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี
 - 4.2 เป็นผู้ที่ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่ดี
 - 4.3 มีความรู้ และบริหาร โดยใช้ระบบสารสนเทศ ที่ทันสมัย
 - 4.4 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
 - 4.5 รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม
 - 4.6 มีความคล่องแคล่ว ว่องไวและตื่นตัวอยู่เสมอ
 - 4.7 มีความรับผิดชอบงานสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
 - 4.8 กำกับ ติดตามและประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548, หน้า 11) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายและเป้าหมายของสถานศึกษา
2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษา บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. บทบาทหน้าที่ในการนำการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
5. บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือ ระดมทุนสมทบ และสติปัญญาของบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเพื่อการบริหาร
6. บทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากร ควบคุมกำกับและติดตามบุคลากรในการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 29–30)
ได้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา ไว้ดังนี้
1. บริหารจัดการด้านการศึกษาด้วยการให้บุคลากรในสถานศึกษา
ทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย
และมาตรฐานการศึกษา
 2. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการพัฒนาคุณภาพของครู
และนักเรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษา
 3. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ในสถานศึกษาและชุมชน
 4. ส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ
นักเรียน
 5. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและร่วมมือกับชุมชน
 6. จัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาครูให้สามารถ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ได้มาตรฐานการศึกษาตามแนว
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พุทธศักราช 2545
 7. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และ
วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
 8. ส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต
ให้สังคมมีส่วนร่วม ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร
เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ และ
พัฒนาสาระ กระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
 9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้
 10. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม
อื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

จากที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าวมาพอสรุปถึงบทบาทหน้าที่
 ของผู้บริหารผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีบทบาทที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในการบริหาร
 สถานศึกษา ได้แก่ บทบาทในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ
 การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ส่งเสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียน คอยสนับสนุน
 การทำงานและพัฒนาครู เป็นผู้นำทางเทคโนโลยี เป็นผู้กำหนดทิศทาง เป็นนักจัดองค์การ
 เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้สร้างแรงจูงใจ และที่สำคัญการเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะนำพา
 สถานศึกษาประสบความสำเร็จ

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

1. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใน
 การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการ
 ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38
 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมาตรา 37
 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546
 มีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบายแผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา
 ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงาน
 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้สถานศึกษาในสังกัด
 ทราบ กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว ประสาน
 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล
 ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานระดมทรัพยากร
 ด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษา
 ในเขตพื้นที่การศึกษา จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน
 การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งบุคคล
 องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัด
 การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา
 การศึกษา การดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

การดำเนินงานของคณะกรรมการ คณะทำงานด้านการศึกษา ประสานการปฏิบัติ ราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะ สำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับ กิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงาน อื่นตามที่มอบหมายการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว จะบรรลุผลสำเร็จได้จะต้องมีระบบ การวางแผน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนา เป็นจุดเชื่อม ประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงาน สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด โดยการกำหนดแนวทาง การดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของจังหวัด

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ตั้งอยู่เลขที่ 511 หมู่ 7 ถนนชาญสินธุ์ ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ อยู่ทางภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ตามทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ประมาณ 752 กิโลเมตร เขตพื้นที่การบริการ จำนวน 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอพรเจริญ อำเภอปุงคล้า อำเภอโซ่พิสัย และอำเภอปากคาด จำนวนประชากรทั้งสิ้น 403,542 คน เป็นชาย 203,670 คน เป็นหญิง 199,872 คน ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงหรือเป็นเนิน และเนินภูเขา ซึ่งเป็นแหล่ง ต้นน้ำ ลำธารหลายสาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีอาณาเขต ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นพรมแดน
ทิศใต้ ติดต่อกับเขตอำเภอดำตาล อำเภอบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอำเภอบ้านแพง อำเภอนาทม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตอำเภอโพนพิสัย อำเภอเฝ้าไร่ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ตาราง 1 ขนาดพื้นที่

อำเภอ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	คิดเป็นร้อยละ
เมืองบึงกาฬ	791.90	18.40
ศรีวิไล	327.90	7.60
พรเจริญ	362.40	8.40
เซกา	978.40	22.70
บึงโขงหลง	398.20	9.20
บุงคล้า	243.60	5.70
โซ่พิสัย	985.30	22.90
ปากคาด	218.10	5.10
รวม	4,305.80	100

ที่มา : ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
ข้อมูล ณ ธันวาคม 2554

ตาราง 2 ข้อมูลจำนวนสถานศึกษาจำแนกตามอำเภอและกลุ่มโรงเรียน

อำเภอ	ประเภท			กลุ่มโรงเรียน
	ประถมศึกษา	ขยายโอกาส	รวม	
เมืองบึงกาฬ	42	9	51	5
พรเจริญ	14	7	21	2
ศรีวิไล	9	6	15	2
เซกา	34	10	42/2 สาขา	5
บึงโขงหลง	12	6	18	2
บุงคล้า	10	1	11	1
โซ่พิสัย	30	7	36/1 สาขา	4
ปากคาด	15	4	18/1 สาขา	2
รวม	166	50	212/4 สาขา	23

ตาราง 3 ข้อมูลจำนวนสถานศึกษา (แยกตามขนาดโรงเรียน)

ขนาดโรงเรียน	เกณฑ์/จำนวนนักเรียน	จำนวนโรงเรียน
เล็ก	ไม่เกิน 120 คน	76/4
กลาง	121-600 คน	130
ใหญ่	601-1,499 คน	6
ใหญ่พิเศษ	ตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป	-
รวม		212/4 สาขา

3. ทิศทางการจัดการศึกษา

จากการศึกษา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในสังกัดได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการวางแผนดำเนินการพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สูงขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ (VISION)

มุ่งมั่นพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปีการศึกษา 2558

พันธกิจ (MISSION)

1. พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการศึกษาภาครัฐ (PMQA)
 - 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ผ่านการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและส่งผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษา
 - 1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารอัตรากำลังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา

2. ยกกระดับคุณภาพโรงเรียนในสังกัดเป็นโรงเรียนคุณภาพ 5 ดาว โดยจัดการศึกษาและพัฒนาให้เกิดคุณภาพ 5 ด้าน มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้แก่

2.1 ด้านนักเรียน

2.2 ด้านครู

2.3 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

2.4 ด้านแหล่งเรียนรู้

2.5 ด้านการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ (GOAL)

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ได้มาตรฐานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (5 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้)

2. สถานศึกษาทุกแห่งมีกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

4. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมืออาชีพ

5. สถานศึกษาทุกแห่งมีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. สถานศึกษาทุกแห่งมีและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จัดหลักสูตรและแหล่งเรียนรู้ด้านอาเซียน พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้แก่นักเรียน

7. สถานศึกษาทุกแห่งมีเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการอย่างหลากหลาย

กลยุทธ์ (STRATEGY)

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บึงกาฬ และสถานศึกษา เข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2. ปกป้องคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรักษาสุขภาพอนามัย

3. สร้างทางเลือกและขยายโอกาสทางการศึกษา

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

5. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนทุกแห่งและโรงเรียน

ที่มีลักษณะพิเศษ

6. พัฒนาและสร้างแหล่งเรียนรู้ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วม

จากทุกภาคส่วน

ค่านิยมองค์กร (CORE VALUE)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ได้จัดทำค่านิยมร่วม หรือค่านิยมที่สร้างสรรค์ขององค์กรขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด ค่านิยมองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ 5 ประการ คือ “SMART”

1. Service mind	มีจิตบริการ
2. Merit	มีคุณธรรม
3. Advance	มีการพัฒนาตนเอง
4. Result oriented	ทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์
5. Teamwork	ทำงานเป็นทีม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ประสงค์ ปาลิงห์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลำปาง และเพื่อเปรียบเทียบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลำปาง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และสถานภาพของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และเลือกตอบ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากกว่าด้านอื่น 2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดลำปาง พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ และขยันกระตือรือร้นในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ในด้านความรู้ สถิติปัญหา ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของชาติทุกระดับ และในด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น 3. คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ วุฒิ และสถานภาพของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุปิน แสงสระคู (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดของสถานศึกษาและประเภทของสถานศึกษา และ 3) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 188 คน และครูผู้สอน จำนวน 376 คน รวมทั้งสิ้น 564 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ และการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test และ F-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายคุณลักษณะ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือคุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.43) และรองลงมาคือคุณลักษณะทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละคุณลักษณะ ดังนี้ 1.1) คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.46) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.46) ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.48) และด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ 1.2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะและความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.49) และรองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ 2) ทักษะของครูผู้สอน ที่มีต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายคุณลักษณะ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.39) และรองลงมาคือคุณลักษณะทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละคุณลักษณะ ดังนี้ 2.1) คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.41) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.42) ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.45) และด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ 2.2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะและความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.46) และรองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ 3) ทักษะของครูผู้สอน ที่มีต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายคุณลักษณะ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือคุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.45) และรองลงมาคือคุณลักษณะทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ของแต่ละด้านดังนี้ 3.1) คุณลักษณะ

ส่วนบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.48) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.47) ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.49) และด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ 3.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะและความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.51) และรองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ 4) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดของสถานศึกษาและ ประเภทของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งหมายความว่าผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีทัศนะต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ไม่แตกต่างกัน 5) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้ 5.1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้บริหารและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีความทันสมัย เหมาะสมกับการเป็นนักบริหาร ควรบริหาร โดยยึดความสัมพันธ์กับครูมากกว่าใช้ ระบบอำนาจเบ็ดเสร็จถือตัวเองว่าเก่งเหนือใคร ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อตนเอง บุคคลอื่น และหน่วยงาน ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในทุกด้าน เช่น การวางตัว การปฏิบัติหน้าที่การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตนเสมอต้น เสมอปลายและใจกว้าง 5.2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะและวิสัยทัศน์ก้าวไกลในการพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน รอบรู้ทันเหตุการณ์ และนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จันทิมา ผลอินทร์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ใน 8 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2) เปรียบเทียบ ผู้บริหารมืออาชีพ ใน 8 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และวิทยฐานะ และขนาดของ สถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างและครู ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 334 คน

และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามเขตพื้นที่ อำเภอ และตำแหน่ง จำแนกผู้บริหาร จำนวน 32 คน ครูผู้สอน จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (ค่าความเชื่อมั่น 0.861) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามวิธีของฟิชเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ และตามขนาดสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05

ยุทธพงษ์ กิ่งวิจิต (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 331 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นรายด้าน เป็นรายข้อรวมทุกด้าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุบลราชธานี เขต 1 มีดังนี้ 2.1) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาด กลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนในรายคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่เป็นปัจจุบัน และติดตามข่าวสารเพื่อให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหาร มีการแบ่งภาระหน้าที่อย่างชัดเจนและกระจายในความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนรับผิดชอบร่วมด้วย ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารมีการตัดสินใจ ที่เด็ดขาดและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในด้านการ บริหารงานด้านต่าง ๆ มีความเป็นกลางในการตัดสินใจปัญหา ด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารควรมีการ ติดต่อสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและปรับเข้ากับสถานการณ์ ปัจจุบันได้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชา

พุทธชาติ วรรัตน์ (2556; บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติ หน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าวิกฤต (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของผู้บริหารและครู

ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
 ลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามที่คณะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่
 หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 สระแก้ว เขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
 ได้แก่ ด้านบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษา รองลงมาคือ คุณลักษณะทางวิชาชีพ
 และลำดับสุดท้าย คุณลักษณะส่วนบุคคล 2) ลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ
 ตามที่คณะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ
 ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ลักษณะ
 ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามที่คณะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างาน
 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 4) ลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามที่คณะของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติ
 หน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 สระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียน
 ขนาดเล็ก กับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียน
 ขนาดใหญ่ มีทัศนะต่อลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพต่างกัน

พนมไพร ไชยบุตร (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีความมุ่งหมาย
 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในโรงเรียน ในสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่มีความแตกต่างกัน
 ในด้านสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง
 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 85 คน ครูผู้สอน 170 คน และประธานกรรมการ
 สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 85 คน รวมทั้งสิ้น 340 คน เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม
 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ค่าสถิติที (t-test) และค่าสถิติเอฟ (f-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร
 สถานศึกษามืออาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร
 เขต 2 ตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายด้าน ด้านการเป็นผู้นำวิชาการและด้านการเป็นผู้นำการจัดระบบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้นำด้านวิชาการชายมีความคิดเห็นมากกว่าหญิง ผู้นำด้านการจัดระบบเพศหญิงมีความเห็นมากกว่าเพศชาย 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 5) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 7) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รุ่งทิพย์ ปินะสา (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 327 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก 0.25 ถึง 0.79 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ โดยใช้ค่าสถิติ t-test (t-test dependent) ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพในทรรศนะของครูผู้สอน และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านมีใบประกอบวิชาชีพ ด้านการเป็นนักวิจัยและพัฒนา ด้านมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านมีบุคลิกภาพดี ด้านมีความรับผิดชอบ ด้านมีวิสัยทัศน์กว้างไกล อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านมีภาวะผู้นำ และด้านมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ผู้บริหารและครูผู้สอน มีทักษะต่อคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านมีใบประกอบวิชาชีพ ด้านมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านมีบุคลิกภาพดี ด้านมีความรับผิดชอบ ด้านมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ด้านมีภาวะผู้นำ ส่วนด้านการเป็นนักวิจัยและพัฒนา และด้านมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย มีทรรคนะไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทรรคนะต่อผู้บริหารมืออาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ผู้บริหารมืออาชีพควรมีลักษณะ ดังนี้ 4.1) มีภาวะผู้นำ ควรรู้จักครองตน ครองคน ครองงาน เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4.2) ด้านมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ควรเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสามารถวางแผนในอนาคตได้ 4.3) ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ควรยึดมั่นในระบบคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละ และต้องยึดหลักธรรมาภิบาล มีความเที่ยงธรรม และไม่คอร์รัปชั่น 4.4) ด้านมีบุคลิกภาพดี ควรมีภาพลักษณ์ดี การแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับโอกาส และต้องเป็นกัลยาณมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป 4.5) ด้านมีความรับผิดชอบ ควรทำงานตรงเวลาเป็นตัวอย่างที่ดี และไม่โยนความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 4.6) ด้านเป็นนักวิจัยและพัฒนา ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น 4.7) ด้านการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ควรใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เล่นการพนัน ไม่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว และควรอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4.8) ด้านมีใบประกอบวิชาชีพ ควรจบปริญญาตรีทางการบริหาร มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และมีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร

นิตยา ทองไทย (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการการวิจัยโดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตาม

ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ในสถานศึกษา วิชยฐานะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.942 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้สูตรของ เซฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านความเป็นผู้นำและด้านทักษะการบริหารงาน 2) เปรียบเทียบ คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนก ตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งในสถานศึกษา วิชยฐานะ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสถานศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตำแหน่งในสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามการศึกษา และสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โฮลโลมอน (Hollomon, 1999, p. 605-A) ได้ทำการศึกษาคุณสมบัติ ของอาจารย์ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาอาชีพ พบว่า คุณสมบัติของอาจารย์ใหญ่ ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และต้องเป็นผู้ที่มีคุณค่าทางจิตใจซึ่งเกี่ยวข้องกับ การมีจิตใจดี มีความรู้สึกนึกคิดที่ดี มีน้ำใจ และมีจิตวิญญาณที่ดี คุณสมบัติของอาจารย์ ใหญ่อยู่ที่การเสียสละเพื่อให้ได้งานที่ต่อเนื่อง โดยมีแรงจูงใจในการทำงานที่ใช้เงินน้อย แต่ได้งานมาก และเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง

สตาดท์, และคนอื่น ๆ (Stadt, et al., 2003, pp. 49–53) ได้ทำการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี คือ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานในการทำงานเป็นที่พึงของคนอื่นได้ มีความกล้า กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง และกล้าที่จะทำ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถ ที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ มีวินัยในตนเอง มีมโนภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อความคิด แข็งแรง และมีสุขภาพดี มีสติปัญญา มีความสามารถในการจัดรูปร่าง และมีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการอย่างมีประสิทธิภาพ

แมกนุสัน (Magnuson, 2007, pp. 78–91) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านอาชีพ และด้านส่วนตัว พบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพ มีดังนี้ มีความสามารถติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในสาขาอาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นผู้ที่เข้าใจและใช้เวลาสำหรับผู้ร่วมงาน มีความสนใจในบุคคลอื่น ๆ มีความสามารถในการวางแผน และจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ รู้จักขอบเขตและอำนาจหน้าที่ ส่วนคุณลักษณะส่วนตัวมีดังนี้ มีวิจรรย์ญาณ และมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และมองการณ์ไกล เป็นผู้ที่มีสติและมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีวาจาเป็นมิตร มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจโอบอ้อมอารี ใจกว้างเปิดเผย กล้าได้กล้าเสีย มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จริงใจต่อคนทั่วไป ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย

Bizzell (2011, p. A) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในเขตชนบทของเวอร์จิเนีย ซึ่งได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 13 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้สรุปประเด็นที่ผู้บริหารต้องพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ได้แก่ 1) ด้านบทบาทในการเป็นผู้นำ 2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร 4) ด้านเทคโนโลยี 5) ด้านเทคนิคพัฒนาวิชาชีพครู

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลง และเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารควรมีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพ ผู้วิจัย

จึงมีความสนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพ
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อใช้เป็นแนวทาง
ในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นสารสนเทศสำหรับสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ประกอบการพิจารณาส่งเสริมและพัฒนาแก่ผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์